

بوستان سعدی

آثار خطی و مینیاتور کتب خانه ترک و اسلام

نمبر ۱۹۱۳ (= نمبر ۱۷۳۱ کتابخانه صدرالدین قونوی
قونیه) دارای ۱۳۳ ورق ۲۷×۱۶ سانتی ۱۵ سطری با
۳ مینیاتور . در قرن ۱۶ از طرف سلطان علی المشهدی
استنساخ شده .

قسمت بیرونی پشتی دارای رنگ سیاه و در حقه وسطی آن صحنه هائی از
شکار با مینیاتور کار شده که قسمتی از آن برور ایام تسکیده است . در قسمت
داخل پشتی که آنهم رنگ سیاه دارد ، اشکال متعددی از گلها و درختها به اسلوب
وقت و زمان به الوان مختلف رسم گردیده .
در صفحات مختلف ، ۱۲ جای مهر و وقف ابراهیم پاشای نوشهری دیده میشود . متن از
صفحه «اب» آغاز میگردد . قسمت بالائی این صفحه بشکل تاج منهدب شده است .
متن در ۲ ستون روی زمینه زرافشان بامر کب سیاه انشاء شده و اطراف متن و صفحه
بوسیله رنگهای مختلف جدول کشی شده است . فاصله جداولی که متن را از هم
جدا میکند توسط گلها و نباتات گوناگون نقاشی و شروع هر مبحث با رنگ آبی
از هم تمیز داده شده است . قسمت آخری صفحه ۱۳۸ الف نیز منهدب است . صفحات
بطور همومی يك بديگر اتصال دارد . در صفحات ۶۱ و ۲۷ ب و صفحه ۱۳۰ الف ۳
مینیاتوری بسبك قرن ۱۶ گنجانیده شده است . این مینیاتور ها از نظر رنگ
باریکی مویک و کومپوزیسیون از بهترین آثار هنری این عهد بشمار میرود

طرز تصویر اسبی که در صفحه پشتی این کتاب در منظره شکار، بکار رفته، به صحنه های شکاری که در کتاب هفت پیکر، نظامی در موزه متروپولتین نیویارک دیده میشود و آنرا به استاد بهزاد هروی نسبت میدهند، شباهت زیادی دارد.

نمبر ۱۹۱۴ (=) = نمبر ۱۵۹۷ کتابخانه علی پاشا حکیم
 اوغلو) دارای ۱۷۴ ورق ۲۷×۱۷ سانتی ۱۱ سطر با
 ۴ مینیاتور از طرف محمود ابن اسحاق اشهابی در ۹۸۰
 ه ق (۱۵۷۲ ع) استنساخ شده است.

قسمت بیرونی پشتی توسط کشیدن یک رویه چرمی قهوه رنگ روشن بروی مقوا درست شده است. قسمت وسطی آن با ترسیم گلها و پروانه های الوان تزئین و قسمت داخلی پشتی با چرم پوشانیده شده است. در صفحه الف و صفحه ۱۷۴ الف آخری، مهروق علی پاشا حکیم اوغلو جلب توجه میکند. متن از صفحه «اب» شروع میشود. صفحات «۱ ب و ۲ الف» سراسر منهدب است. متن بصورت ۶ مضراعی تحریر گردیده و در وسط جاداده شده است. دیگر صفحات بطور عمومی دو ستونه با مرکب سیاه و روی کاغذ سفید زرافشان تحریر گردیده. وسط ستونها و اطراف متن با رنگهای الوان جدول کشی و شروع هر بحث با حروف درشت آغاز گردیده است. همه صفحات وصال دارند. درین کتاب در صفحات «۵ ب»، «۴۰ ب»، «۹۶ ب» و «۱۵۶ ب» ۴ مینیاتور انشاء شده است. این مینیاتورها که از نیمه اول قرن ۱۶ به بعد رسم شده بشیوه مینیاتورهای عهد تیموری میباشد. اگر مینیاتورهای این کتاب با آثار قرن ۱۵ که این مکتب را بوجود آورد مورد مقایسه قرار داده شود، از نظر رنگ و اسلوب کار مشاهده میشود که کمی عقب میماند.

نمبر ۱۹۱۹ (=) = نمبر ۱۵۵۸ کتابخانه ملا مراد) دارای
 ۱۴۹ ورق ۲۶×۱۶ سانتی ۱۴ سطر با ۲ مینیاتور. از
 طرف علی الحسینی السکاتب در ۹۲۹ (۱۵۱۹ ع) استنساخ
 شده است.

قسمت پستی با کشیدن يك ورق چرم خاکستری رنگ بروی مقوا درست شده و روی آن نباتات و گلها ترسیم گردیده است. چار گوشه آن باخط زنجیرك كلفت طلائی تزیین شده و قسمت داخلی نیز عین رنگ را با تزیینات ساده تر احتوا میکند. در صفحات ۱- الف، ۷۵ ب، ۱۱۸ ب و ۱۱۹ ب، مهر سفیدی باین مضمون «وقف هذا الكتاب داماد زاده محمد مراد وقف الله خیره بالعباد سنة ۱۱۹۳» دیده میشود اساس متن از صفحه ۱ ب، آغاز میشود. صفحات ۱ ب و ۲ الف، سرا پا مذهب است و در قسمت وسطی بطور ۶ مصراعی تحریر شده و قسمت خیلی باریك غیر مذهب در وسط زر افشان میباشد. صفحات زر افشان تا صفحه ۴ ب، دوام میکند. متن ها بصورت ۲ ستونه تحریر گردیده و فاصله بین مصراع و اطراف صفحه برنگ آبی مجدول است شروع مباحث برنگ آبی، سرخ و مطلا صورت میگیرد. در این کتاب در صفحات ۵۴ ب و ۷۸ ب در صحنه مینیاتوری وجود داد که شیوه مکتب مینیاتوری قرن ۱۶ را دارد. این دو مینیاتور که از ظریف ترین محصولات مکتب این عصر بشمار میرود، چهره هارا با افاده، رنگها را درخشان و از لحاظ طرز کار مکمل نشان میدهد. رنگ سیاهی که در تاج حکمدار وقت، تحت او و همچنان در تنهیب تیر کیش و چادر بیکار رفته نشان میدهد که مینیاتور صفحه ۵۴ ب در هرات کار شده است. اساساً کتبه آخر کتاب استنساخ آنرا نیز در هرات نشان میدهد و تثبیت میکند.

ترجمه رهگذر